

Harvalukuiset lintulajit Suomessa 2019

Teemu Lehtiniemi

■ Tässä yhteenvedossa tarkastelen tiettyjen harvinaisten, harvalukuisten ja uhanalaisten lajien esiintymistä Suomessa vuonna 2019. Tarkastelu perustuu lintuharrastajien tekemiin ja BirdLife Suomen jäsenjärjestöjen kokoamiin lintuhavaintoihin. Lisäksi tarkastelen joidenkin harvalukuisten metsälintulajien esiintymisen muutoksia edellisten kymmenen vuoden aikana.

Riekon levinneisyysalue on edelleen 2000-luvulla pienentynyt ja laji hävinnyt eteläisen Suomen pesimälinnustosta. The distribution of Willow Grouse Lagopus lagopus has been shrinking in southern Finland during the 21st century. JORMA LUHTA

Lintuharrastajien linturetkillään tekemistä harvalukuisten lajien havainnoista on koottu valtakunnallisia yhteenvedoja jo vuosikymmenten ajan (esim. Sammalkorpi 1979). Yhteenvedot lajien esiintymisestä kiinnostavat harrastajia ja antavat yhdistyksille pohjaa, johon verrata oman alueen havainnoita ja muutoksia. Aineisto on tärkeää myös linnuston seurannalle ja suojelulle, sillä se ilmentää hyvin paitsi yksittäisten poikkeuksellisten lintuvuosien ilmiöitä myös pidempiaikaisia kannanmuutoksia (esim. Lehtiniemi 2014, 2016).

Tämä raportti perustuu aiempien tavoin valtaosin alueellisten asiantuntijoiden tekemiin yhteenvedoihin. Alueelliset yhteenvedot koostuvat sekä reviiertiedoista että muuton- ja talviaikaisista havainnoista, jotka kootaan nykyään valtaosin Tiira-lintutietopalvelusta (www.tiira.fi). Katsausta varten kussakin BirdLifen jäsenyhdistyksessä aluevastaava tai -vastaavien joukko (taulukko 1) kokoaa havainnot yhteen ja tulkitsee kokonais-

määrän pyrkien poistamaan samoja yksilöitä koskevat havainnot. Vuodesta 2017 alkaen koottavien yhteenvetotietojen määrää vähennettiin (Lehtiniemi 2019) ja tulkittujen yhteenvetojen rinnalle otettiin mukaan Tiiran havaintoaineistosta ilman aluevastaavien tulkintaa tehtävät tunnuslukuvierailut (Lehtiniemi 2018). Vuoden 2019 yhteenvetotiedot on koottu taulukoihin 2 ja 3. Punaisen kirjan luokat ovat uusimman uhanalaisuustarkastelun mukaiset (Lehtiniemi 2019b).

Lintuvuosi 2019

Uhanalaisen metsähänhen reviiertietoja on koottu nyt reilu vuosikymmen Pohjois-Suomen ulkopuolelta. Metsähänhi on hankala laji, koska soilla liikkuu myös pesimättömiä lintuja, eivätkä arat, piilottelevat poikueet ja lintuharrastajat juurikaan kohtaa. Vuoteen 2018 saakka reviiirimäärä ei ole vaikuttanut ainakaan pienenevältä, vaan vakaalta tai aavistuksen kasvavalta. Vuonna

2019 reviiirimäärät putosivat yllättäen lähes puoleen edeltävästä vuodesta.

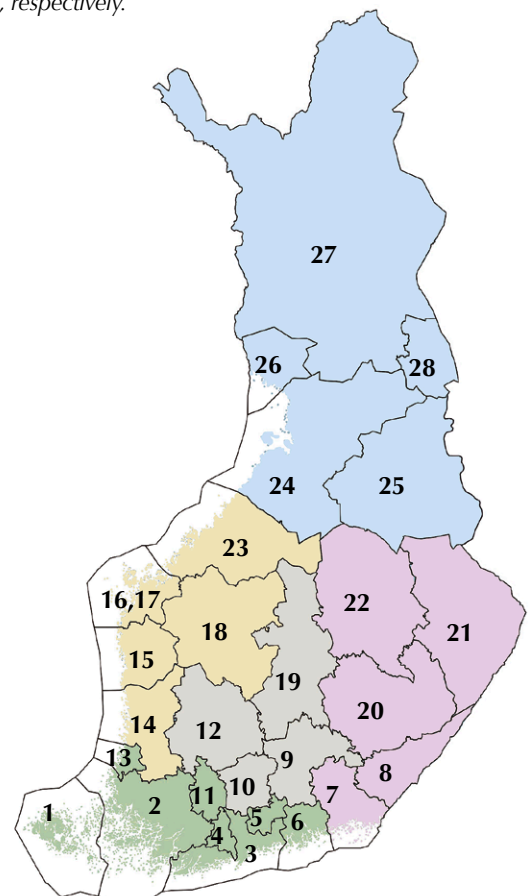
Sisämaassa talviaikaan havaittujen merikotkien lukumäärä saavutti uuden huipunsa talvella 2018/2019 (ks. myös sivut 60–71 tässä julkaisussa). Niiden määrä on kutakuinkin kymmenkertaistunut edellisen 15 vuoden aikana (kuva 1). Eniten lintuja on Pirkanmaan reittivesien alueilla, missä kotkien pääravintoa ovat kalastajien jälle jättämät vähäarvoiset saaliskalat.

Soitimella pyrstöään esittelevien äärimmäisen uhanalaisten heinäkurppien inventoinneissa kuului kummia. Etelä-Karjalassa havaittiin peräti 30 soidintavaa heinäkurppaa ja koko Suomen ”reviiirimäärä” 56 oli melkein kaksinkertainen edelliseen ennätysvuoteen (30 vuonna 2014) verrattuna. Heinäkurppista suuri osa vaikuttaisi saapuvan edelleen varsin myöhään, ilmeisesti vasta kesäkuussa, kun taas parhailla soidinareenoilla menot alkavat jo ennen toukokuun puoliväliä. Heinäkurpan esiintymisessä mielen-

Taulukko 1. Paikallisyhdistysten toimialueet ja havaintoaineiston kerääjät (vastaava aluenumerointi kartassa ja taulukoissa 2 ja 3) sekä alueellinen jako maan eri osiin.

Table 1. The regions of local ornithological societies, and the persons having collected the data, respectively.

Nro	Yhdistys ja lyhenne	Tietojen kokoaja(t)	Alue
1	Ålands Fågelskyddsförening rf (ÅFF)	Teemu Lehtiniemi	1 etelä
2	Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry (TLY)	Kim Kuntze	1 etelä
3	Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry (TRINGA)	Matti Koivula, Taavi Sulander	1 etelä
4	Lohjan lintutieteellinen yhdistys Hakki ry (HAKKI)	Jan Södersved	1 etelä
5	Keski- ja Pohjois-Uudenmaan Lintuharrastajat Apus ry (APUS)	Mikko Savelainen	1 etelä
6	Porvoon Seudun Lintuyhdistys ry (PSLY)	Tiina Mäkelä	1 etelä
7	Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry (KLY)	Eero Parkko	4 itä
8	Etelä-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry (EKLY)	Jari Kontiokorpi	4 itä
9	Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry (PHLY)	Olli Jouppila	3 keski
10	Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry (KHLY)	Aki Aintila	3 keski
11	Lounais-Hämeen Lintuharrastajat ry (LHLH)	Kauko Sippo	1 etelä
12	Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PILY)	Petri Seppälä	3 keski
13	Rauman Seudun Lintuharrastajat ry (RSLH)	Kalle Haapala	1 etelä
14	Porin Lintutieteellinen Yhdistys ry (PLY)	Sami Luoma	2 länsi
15	Suupohjan Lintutieteellinen Yhdistys ry (SpLY)	Ilkka Iivonen	2 länsi
16	Merenkurkun Lintutieteellinen Yhdistys ry (MLY)	Harry Seppälä	2 länsi
17	Ostrobothnia Australis rf (OA)	Jan Hägg	2 länsi
18	Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys ry (SSLTY)	Esko Rajala	2 länsi
19	Keski-Suomen Lintutieteellinen Yhdistys ry (KSly)	Tuomo Pihlaja	3 keski
20	Etelä-Savon Lintuharrastajat Oriolus ry (ORIOLOUS)	Juha Rummukainen	4 itä
21	Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry (PKLY)	Janne Leppänen	4 itä
22	Lintuyhdistys Kuikka (KUIKKA)	Jyrki Uotila	4 itä
23	BirdLife Keski-Pohjanmaa (KPLY)	Sami Salonkoski	2 länsi
24	Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY)	Tuomas Väyrynen, Arto Niemi, Jussi Niskanen	5 pohjoinen
25	Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys ry (KLY)	Hannu Rönkkö	5 pohjoinen
26	Kemin lintuharrastajat Xenus ry (XENUS)	Pentti Rauhala	5 pohjoinen
27	Lapin lintutieteellinen yhdistys ry (LLY)	Pirkka Aalto	5 pohjoinen
28	Kuusamon Lintukerho ry (KUUSAMO)	Antti Peuna	5 pohjoinen

Veikeä meriharakka tuottaa iloa aiempaa useammalle myös sisämaassa. Laji on runsastunut sisämaassa, mutta rannikkoalueilla kanta on vakaa. Meriharakka on vähenemisen vuoksi arvioitu EU:ssa ja Euroopassa vaarantuneeksi. The inland population of the Oystercatcher *Haematopus ostralegus* has been increasing. ARI SEPPÄ

kiintoista ja osin huolestuttavaakin on syysesiintymisen viimeaikainen heikkeneminen. Reviirimäärän kasvu ei siis näy syysmäärissä (kuva 2), mikä voi ilmentää Suomen lähialueiden (Venäjä) kurppakannan vähenemistä.

Meriharakka runsastuu sisämaassa. Vuoden 2019 tunnettu reviirimäärä 158 on uusi ennätys. Reviirien määrä on kasvanut erityisesti viime vuosina (kuva 3). Perinteisten sisämaan teollisuusalueiden sijaan pesinnöistä yhä suurempi osa on pelloilla.

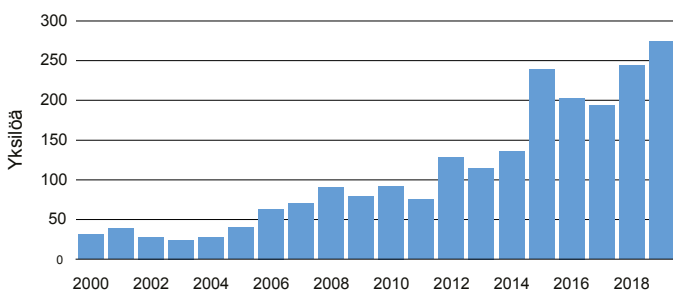
Isolokki on jo pitkään vähentynyt Suomessa. Kokonaisuksilömäärät ovat laskeutuneet 1990-luvulta noin 60 % (Lehtiniemi 2016). Vuosi 2019 oli seurantajakson toiseksi huonoin.

Äärimmäisen uhanalaisen mustatiiran häviämishuhta pesimälintuna pieni, kun edellisvuoden pohjakosketuksesta 10 parista nousiin 18 pariin, joista 17 Suomen-selällä kolmessa paikassa. Myös kevät-esiintyminen, 84 lintua, oli huomattavasti vahvempi kuin kahtena edellisenä vuotena (42 ja 30). Esimerkiksi Kanta-Hämeessä havaitut seitsemän lintua oli uusi ennätys. Viime vuosien perusteella vaikuttaisi siltä, että koko maan kevät-esiintymisellä on yhteys pesimäkantamme suuruuteen (kuva 4), vaikka pesintä on maantieteellisesti voimakkaan keskittynyttä.

Harjalintuja havaittiin keväällä ennätysmäärin, peräti 48 yksilöä. Myös syksyn 64

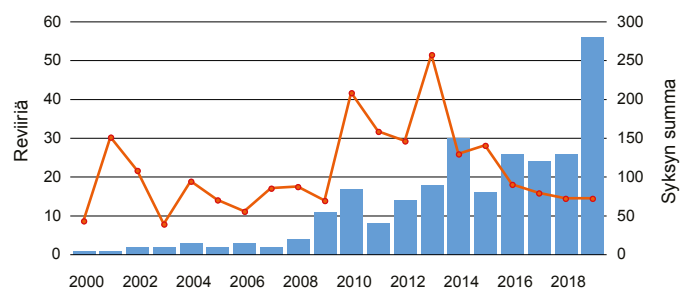
yksilöä oli yksi suurimmista kautta aikain. Jokohan pian todetaan ensimmäinen harjalinnun pesintä? Joidenkin ilmastonmuutosmallinnusten (esim. Huntley ym. 2007) mukaan harjalinnun levinneisyysalue laajenee Suomeen lähivuosikymmeninä ilmaston lämmitessä.

Kuningaskalastaja poistettiin pikkuharvinaisuuskatsauksesta vuodesta 2017 alkaen ja käsitellään nykyään harvalukuisten lajien katsauksessa. Edellisten kolmen vuoden aikana reviirejä on todettu 5, 3 ja 4. Lisää olisi varmasti löydettävissä esimerkiksi pieniä jokia kesäkuussa melomalla: syksyllä 2019 havaittiin peräti 72 lintua.

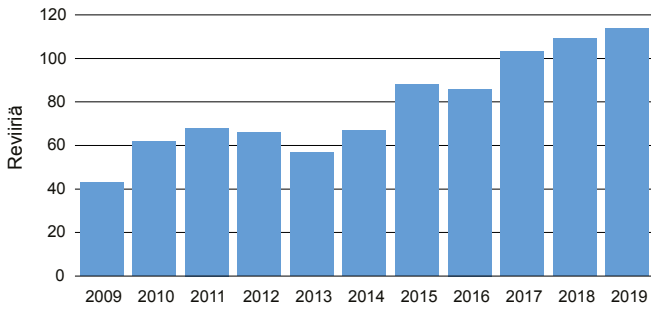
Kuva 1. Talvisten merikotkien lukumäärä sisämaayhdistysten (14 kpl) alueilla 2000–2019.

Fig. 1. Number of White-tailed Eagles *Haliaeetus albicilla* in the inland during the winter in 2000–2019.

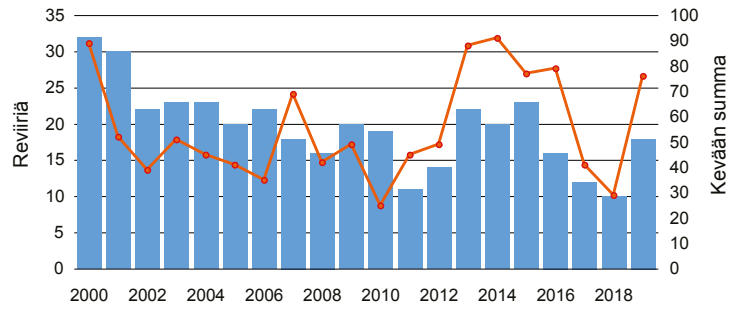
Kuva 2. Heinäkurpan reviirit (pylväät) ja syysesiintyminen (pisteet) Suomessa 2000–2019.

Fig. 2. Number of lekking males (bars) and individuals observed during autumn (dots) of Great Snipe *Gallinago gallinago* in Finland 2000–2019.

Kuva 3. Meriharakka runsastuu sisämaassa. 12 aineistoltaan vertailukelpoisen sisämaayhdistyksen alueilla meriharakkakanta on lähes kaksinkertaistunut vuosikymmenessä.

Fig. 3. Number of Oystercatcher *Haematopus ostralegus* territories in the inland (12 societies with complete data) Finland 2009–2019.

Kuva 4. Mustatiiran reviirit (pylväät) ja kevätesiintymisen (pisteet) Suomessa 2000–2019. Kevätsummista on poistettu pääreviirialueen Suomenselän yksilömäärät.

Fig. 4. Number of territories (bars) and individuals observed during spring (dots) of Black Tern *Chlidonias niger* in Finland 2000–2019.

Mustatiira on yksi Suomen uhanalaisimpia lintuja ja suuressa vaarassa hävitä jopa sattumalta, koska pesintä on keskittynyt pienelle alueelle Suomenselällä. The Black Tern *Chlidonias niger* is critically endangered in Finland and breeding pairs concentrate in a small area.

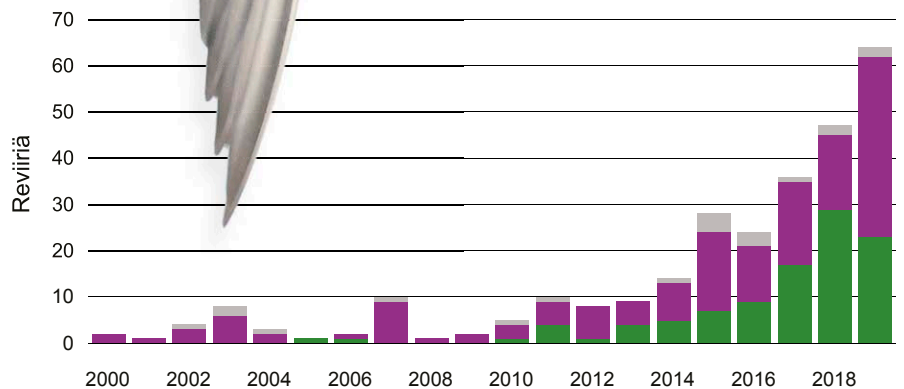
JARI KOSTET

Virtavästäräkkien lukumäärät olivat jälleen ennätykselliset. Kevään (34) ja syksyn (58) summat sekä reviirimäärä (40) olivat suuremmat kuin koskaan aiemmin. Edellisvuosien tapaan noin puolet pesinnöistä todettiin Lapissa.

Erittäin uhanalaisen törmäpääskyn raportoitujen pesäkolonien määrä oli 20 % edellisten vuosien maksimia suurempi eli reilu 4 200 kolonia. Kasvu on todennäköisesti seurausta havainnointitehon paraneemisesta, koska lajin uhanalaistuminen on kiihtynyt ja pesäpaikkojen tarkistukseen on kannustettu. Edelleen on kuitenkin paljon suuriakin lintuharrastajien helposti tarkistettavissa olevia kolonioita, joista ei saada vuosittain tietoa. Törmäpääskyn pesimäkannaksi arvioidaan 18 000–22 000 paria (Lehikoinen ym. 2019a).

Viita- ja pensassirkkalinnuilla oli edellisvuoden katovuotta parempi vuosi, mutta kummankin laulajamäärät jäivät edellisen viiden vuoden keskiarvon alapuolelle. Myös luhta- ja rastaskerttusen viime vuosina laskeneet määrät kasvoivat edellisvuodesta, minkä ansiosta niiden esiintyminen oli aavistuksen edellisen viiden vuoden keskiarvoa parempi.

Pähkinänakkeli on tällä hetkellä todennäköisesti voimakkaimmin runsastuva pesimälajimme. Vuoden 2019 reviirimäärä 64 reviiriä on uusi ennätys. Nakkeli valtaa jalansijaa sekä Ahvenanmaalla että Kaakkois-Suomessa (kuva 5). Ahvenanmaan reviirimäärän lasku edellisvuodesta selittyy inventointitehon erolla. Suomen pesimäkannaksi on arvioitu 50–200 paria (Lehikoinen ym. 2019a). Tämä on liian vähän. Etelä-Karjalassa mm. Parikkalan alueelta jää todennäköisesti iso osa pareista löytämättä (Hanna Aalto suull.). Pidän kannanarvion maksimia parempana minimiksi. Vuoden 2019 pesimäkanta voisi olla 200–400 paria.

Kuva 5. Pähkinänakkelireviirien lukumäärä Suomessa 2000–2019. Vihreällä värillä on eritelty Etelä-Suomen ja violetilla Itä-Suomen (taulukko 1) reviirit. Harmaalla on muiden alueiden reviirit.

Fig. 5. Number of Nuthatch *Sitta europaea* territories in Finland 2000–2019. Green refers to southern Finland and lilac to eastern Finland (table 1, map) and grey refers to the rest of the country.

Ihmisiin luottavaisesti suhtautuva ja nimensä mukaisesti Lappiin pesimään keskittyvä lapintainen näyttäisi kärsivän ilmaston lämpenemisestä. Sen havainnot ovat harvenneet levinneisyysalueen länsi- ja eteläosissa. Siberian Tit *Poecile cinctus* observations diminish from west and south. PERTTI KOSKIMIES

Metsälinnut

Vuosikymmenten varrella yhteenvetotietoja on koottu kohtuullisesta määrästä harvalukuisia metsissä ja soilla pesiviä lajeja. Niistä suuri osa on vuosien varrella pudotettu yhteenvetolistalta pois. Otin tämän raportin erityistekemäksi harvalukuiset metsissä pesivät linnut. Yhteenvetolistalla olleiden ja olevien lajien lisäksi otin vertailun vuoksi mukaan myös muutaman muun punaisella listalla (Lehikoinen ym. 2019b) olevan harvalukuisen metsäpetolintulajin, joiden kantoja seurataan valtakunnallisessa petolintuseurannassa (esim. Meller ym. 2019).

Metsät eivät ole suurella osalla lintuharrastajia retkien pääkohde. Retket suuntautuvat pääosin vesistöille, kosteikoille ja peltoympäristöön, missä erikoisiksi koettujen lintuhavaintojen todennäköisyys on suurempi. Monelle erityisesti petolinnuista innostuneelle lintuharrastajalle metsät kuitenkin ovat linturekilyn pääelinympäristö. Ensin mainitulle joukolla havaintojen jakaminen yhdistyksille Tiiran avulla on usein automaatio, toisessa joukossa on sen sijaan enemmän harrastajia, joiden havainnot eivät Tiiraan päädy. Metsälintulajien havaintojen kirjaamisessa on myös alueellisia eroja.

Tein metsälintuvertailun valtaosin Tiiraan kirjattujen havaintojen perusteella sadan neliökilometrin peninkulmaruutu-tarkasteluna lintuatlaksen tapaan. Kustakin lajista valitsin tarkasteluajaksi sen kuukausivälin (taulukko 4), jona tehtyjen havaintojen katsoin kuvastavan lajin pesimäaikaista levinneisyyttä siten, ettei esimerkiksi muuttolinnuilla pitkään jatkuva kevätmuutto tai aikaisin alkava syysmuutto aiheuta aineistoon suurta vääristymää. Tämän rajauksen takia osalla lajeja (esim. pikkusieppolla) erityisesti pesimäkauden alkuvaihe – aika, jol-

loin koiraat laulavat aktiivisimmin – jäi pois tarkastelusta. Paikkalintulajeilla, jotka eivät siirry pesimäkauden ulkopuolella kauas pesimäalueiltaan (riekko, kuukkeli), vertailin jopa lähes koko vuoden esiintymistä.

Kunkin peninkulmaruudun alueella olin kiinnostunut ainoastaan siitä, onko ruudulla tehty lajista pesimäaikaista havaintoja paikallisista yksilöistä. Ruutu sai siis saman arvon (esiintyy/ei esiinny) riippumatta siitä, kuinka monta havaintoa, kuinka monena vuonna tai kuinka monta yksilöä ruudulla oli havaittu. Mikäli lajista oli havaintoja vain muuttolennessä, katsoin sen olevan ei-esiintyvä. Koska tarkastelu ei ottanut kantaa mahdolliseen pesimiseen, perinteisen lintuatlastarkastelun tapaan, vaan ainoastaan esiintymiseen, on levinneisyys-aluekartoissa hajapisteitä pesimisalueiden ulkopuolella. Kartoilla voi lisäksi olla vääriä hajapisteitä aineiston virheiden vuoksi. Vaikka yhdistysten Tiira-käyttäjät pyrkivät pitämään havaintoaineiston mahdollisimman laadukkaana, jää osa virheistä huomaamatta.

Vertailin esiintymisen muutoksia Tiiran neljän ensimmäisen koko vuoden (2007–2010) ja neljän tuoreimman vuoden (2016–2019) välillä. Ruututarkastelun tulokset kuvaavat siis pesimäesiintymisalueen koon muutoksia noin kymmenen (keskimäärin yhdeksän) vuoden aikana. Ruututarkastelun päätulokset on koottu taulukkoon 4 ja muutoskarttoihin (kuva 6).

Harvalukuisten lajien havaintojen kertymisessä eli kirjaamisessa Tiiraan ei näyttäisi tapahtuneen juurikaan muutoksia vertailukausien välillä, vaikka ensimmäinen vertailujakso sijoittuu edellisen lintuatlaksen aikaan (Valkama ym. 2011). Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että petolintuhavaintojen

kirjaaminen Tiiraan on ollut ainakin Etelä-Savon alueella vähäisempää jälkimmäisellä tarkastelujaksolla, koska kaikkien petolintulajien esiintyminen näyttäisi alueella selvästi vähentyneen.

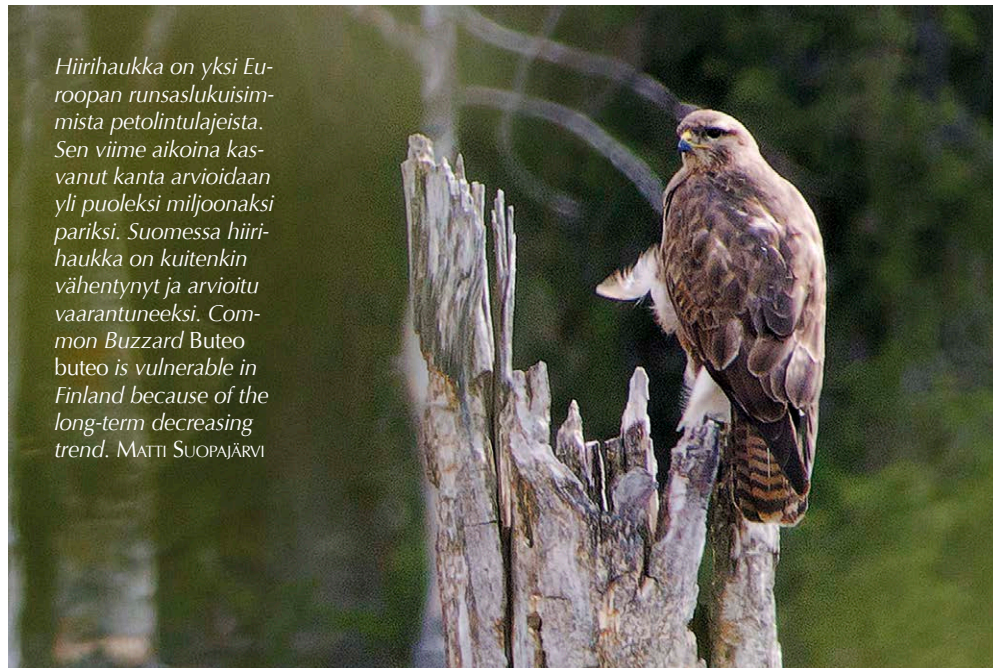
Laji ja uhanalaisuusluokka

Kyhmyjoutsen	<i>Cygnus olor</i>
Merihanhi	<i>Anser anser</i> (sisämaa)
Valkoposkihanhi	<i>Branta leucopsis</i> (sisämaa)
Ristisorsa	<i>Tadorna tadorna</i> VU
Riekkö	<i>Lagopus lagopus</i> VU
Viiräinen	<i>Coturnix coturnix</i> EN
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>
Pikku-uikku	<i>Tachybaptus ruficollis</i> CR
Mustakurkku-uikku	<i>Podiceps auritus</i> EN
Hamaahaikara	<i>Ardea cinerea</i>
Haarahaukka	<i>Milvus migrans</i> CR
Arosuohaukka	<i>Circus macrourus</i> EN
Niittysuohaukka	<i>Circus pygargus</i> CR
Liejukana	<i>Gallinula chloropus</i> VU
Meriharakka	<i>Haematopus ostralegus</i> (sisämaa)
Suokukko	<i>Philomachus pugnax</i> CR
Heinäkurppa	<i>Gallinago media</i> CR
Mustapyrstökuiiri	<i>Limosa limosa</i> VU
Punajalkaviklo	<i>Tringa totanus</i> NT
Lampiviklo	<i>Tringa stagnatilis</i> EN
Rantakurvi	<i>Xenus cinereus</i> CR
Mustatiira	<i>Chlidonias niger</i> CR
Turkinkyyhky	<i>Streptopelia decaocto</i> EN
Turturikyyhky	<i>Streptopelia turtur</i> CR
Pohjantiikka	<i>Picoides tridactylus</i>
Kangaskiuru	<i>Lullula arborea</i> NT
Törmäpääsky	<i>Riparia riparia</i> EN
Keltävästäräkki	<i>Motacilla flava</i>
Sitruunavästäräkki	<i>Motacilla citreola</i> EN
Virtävästäräkki	<i>Motacilla cinerea</i> VU
Sinipyrstö	<i>Tarsiger cyanurus</i>
Mustaleppälintu	<i>Phoenicurus ochruros</i> NT
Rytikerttunen	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> (sisämaa)
Rastaskerttunen	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> VU
Kirjokerttu	<i>Sylvia nisoria</i> VU
Pähkinänakkele	<i>Sitta europaea</i> VU
Kuhankeittäjä	<i>Oriolus oriolus</i> EN
Kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i> NT
Peltosirkku	<i>Emberiza hortulana</i> CR
Pohjansirkku	<i>Emberiza rustica</i> NT

Haukat

Erittäin uhanalainen mehiläishaukka on ruututarkasteluun erityisen hankala. Lajin päämuutto voi ajoittua kesäkuulle ja ruokailulennot ulottuvat usean peninkulma-ruudun alueelle. Vertailun mukaan pesimäaikainen levinneisyysalue on aavistuksen pienentynyt tarkastelujaksojen välillä.

Äärimmäisen uhanalaisen haarahaukan havaintomäärät ovat kasvaneet (Lehtiniemi 2014). Tunnettujen reviirien määrä ei ole kuitenkaan kasvanut samassa suhteessa. 2000-luvun alkuvuosina tiedossa oli keskimäärin kahdeksan reviiriä ja nyt keskimäärin kymmenen. 2010-luvun kummallekin puolelle osui muutama hyvä vuosi, joista parhaana, vuonna 2012, reviirejä todettiin peräti 15. Pesimäaikaisten tapaamisruutujen lukumäärä on kasvanut vertailukausien välillä noin 50 %, mikä viitanee muu-
tonaikaisten havaintojen kasvun rinnalla

Hiirihaukka on yksi Euroopan runsaslukuisimmista petolintulajeista. Sen viime aikoina kasvanut kanta arvioidaan yli puoleksi miljoonaksi pariksi. Suomessa hiirihaukka on kuitenkin vähentynyt ja arvioitu vaarantuneeksi. Common Buzzard Buteo buteo is vulnerable in Finland because of the long-term decreasing trend. MATTI SUOPAJÄRVI

Taulukko 2. Tietyjen harvalukuisten lintulajien reviirit Suomessa paikallisyhdistyksittäin (taulukko 1) vuonna 2019: CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä (Lehikoinen ym. 2019b). Yhteensä-sarake näyttää kunkin lajin reviirien aritmeettisen summan ottamatta huomioon mahdollisia puuttuvia tietoja tai pyöristämiä.

Table 2. Numbers of territories of threatened and scarce bird species in the regions of local ornithological societies (Table 1) in 2019: CR = critically endangered, EN = endangered, VU = vulnerable, NT = near threatened. Sisämaa = inland.

YHT.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
47	-	-	-	5	0	-	1	0	2	2	0	0	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	-	37	0	0	0	0
21	-	-	-	1	0	-	0	0	0	0	0	6	-	2	-	-	-	3	0	0	1	2	-	1	5	-	0	0
351	-	-	0	2	1	0	20	35	248	1	0	18	-	2	0	-	-	0	6	1	9	3	0	-	5	0	0	0
133	9	19	8	0	0	2	1	0	0	0	0	0	2	5	6	4	0	0	0	0	0	0	3	74	0	0	0	0
107	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	2	18	2	0	32	9	0	31	7	-	-	-	-	-	-
134	2	18	10	3	0	11	11	7	1	5	3	13	0	5	5	1	0	4	4	1	17	5	1	6	1	0	0	0
264	0	14	9	1	1	0	1	14	9	3	2	32	0	8	7	0	0	12	51	20	12	5	-	21	30	4	-	8
4	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
610	46	141	30	16	7	2	20	7	6	10	3	7	18	41	14	42	0	39	28	18	23	18	-	49	8	9	8	0
425	30	81	70	1	0	-	40	0	1	11	0	1	90	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	4	0	1	0	0	0	2	0	1
10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	5	2	1	1	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
78	3	19	17	0	5	2	2	1	1	5	3	3	1	9	0	0	0	2	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0
158	-	-	-	5	1	-	4	20	11	4	1	11	-	13	-	-	0	24	27	2	6	7	-	0	20	-	2	0
13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	4	1	0	0	0	0	2	0	-	-	-	6	-	0
56	0	0	1	1	0	0	0	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	15	0	0	0	0	0	1	0
185	0	0	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	3	2	0	0	0	0	10	0	6	160	0	0	0	0
67	-	-	-	0	1	-	4	6	10	0	0	0	-	10	9	-	0	2	2	0	2	6	-	-	15	0	-	0
4	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0
18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
103	3	39	2	0	0	1	1	5	2	1	0	1	1	10	6	4	0	3	2	0	0	0	-	21	0	1	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
195	0	0	3	2	4	3	3	8	7	9	3	36	1	6	8	2	0	13	41	12	24	10	-	-	-	-	-	-
360	9	106	20	5	5	17	38	33	21	10	1	13	1	19	2	0	0	3	22	2	12	2	7	10	0	2	0	0
4 238	0	127	20	162	0	170	97	245	411	176	3	255	10	-	60	120	0	382	514	80	356	200	-	350	500	-	-	-
175	0	17	35	6	1	3	1	1	2	4	4	2	0	15	16	0	-	37	5	0	21	5	-	0	-	-	-	-
10	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	4	0	0	0	0
40	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	2	0	4	1	0	0	0	5	0	0	0	0	1	1	0	18	4
141	0	0	0	9	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	2	0	27	40	0	16	32
29	0	2	2	0	0	1	2	2	1	2	0	3	4	4	1	0	0	1	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0
109	-	-	-	6	7	-	5	17	28	16	3	15	-	-	-	-	0	0	7	2	1	0	0	2	0	0	0	0
115	3	29	25	6	2	9	14	5	1	2	0	0	3	7	1	0	0	0	1	3	4	0	0	0	0	0	0	0
34	23	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
64	19	0	2	0	1	1	1	28	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3	7	0	0	0	0	0	1	0
162	0	0	1	0	0	3	4	68	32	4	1	0	0	4	0	0	0	2	5	18	16	4	0	0	0	0	0	0
81	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	16	2	0	6	13	5	19	10	-	8	-	-	-	-
436	0	121	18	4	1	16	40	20	7	2	3	0	3	24	47	4	0	25	0	0	1	0	32	64	2	1	0	1
35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	5	1	1	25	1	1	-	-	-	-	-

Valkoselkätikkakannan kasvu lienee ylittänyt kaikkein optimistisimmatkin arviot. Laji on edelleen hyvän elinympäristön indikaattori. Ei kuitenkaan aina. Sen voi löytää nakuilemasta varsin oudoistakin paikoista. White-backed Woodpecker *Dendrocopos leucotos* population in Finland has grown considerably during last decades. PETTERI TOLVANEN

(taulukko 4) siihen, että uusia revierejä on syntynyt, mutta ne ovat jääneet toteamatta.

Vaarantuneen sinisuohaukan kesäaikaisten tapaamisruutujen lukumäärä on vertailujaksolla pienentynyt peräti 40 %. Ensimmäiseen vertailujaksoon osuu kuitenkin petolintuseurannan sinisuohaukka-hippu (Honkala ym. 2010), jolloin erityisesti Merenkurkun ja eteläisen Pohjanmaan alueella oli erittäin vahva esiintyminen. Esiintymismuutostarta osoittaa huomattavaa muutosta lähes kaikkialla Suomessa. Syysmuuttoaikaan sinisuohaukka on sen sijaan

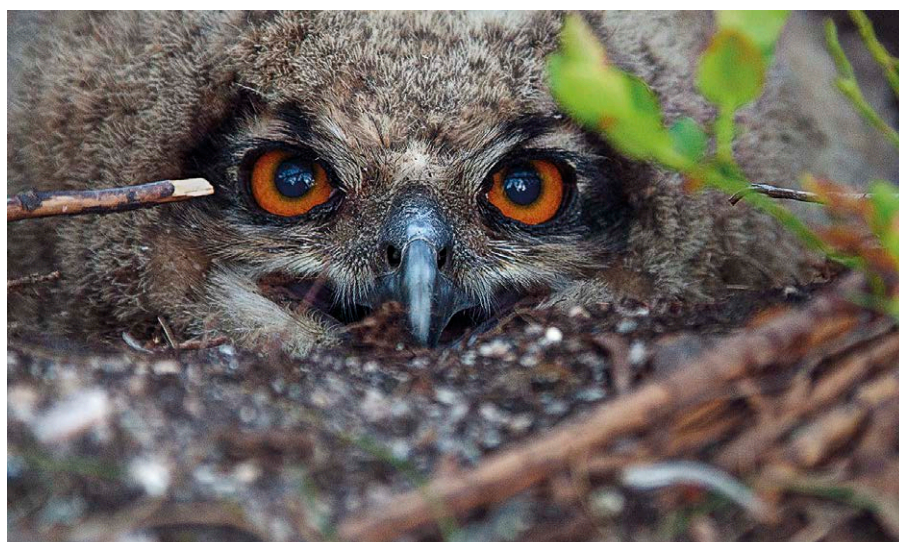
runsastunut (Lehtiniemi 2014, 2017), mikä kertonee Suomen olevan Venäjällä pesivien sinisuohaukkojen muuttoreitillä.

Vaarantuneen hiirihaukan esiintymisruutujen määrä on pienentynyt jaksojen välillä noin 7 %. Muutostartan perusteella vaikuttaisi siltä, että hiirihaukalla menee huonosti Itä- ja Pohjois-Suomessa, missä suurempi osa populaatiosta on Afrikassa talvehtivia idänhiirihaukkoja. Pohjois-Suomen kannan väheneminen oli silmiinpistävä myös edellisen lintuatlaksen tuloksissa (Valkama ym. 2011).

Ampuhaukan esiintymisalue ei ole vertailun perusteella muuttunut. Esiintyminen painottuu pohjoiseen, mutta lajin voi tavata pesimäaikaan koko maassa. Valtaosassa maata pesimäkanta on hyvin niukka.

Pöllöt

Erittäin uhanalaisen huuhkajan levinneisyysalue on pienentynyt 17 % vertailujaksojen välillä. Muutos on erittäin suuri varsinkin, kun otetaan huomioon vertailuajan lyhyys ja lajin pitkäikäisyys. Erityisen paljon tyhjiä ruutuja on ilmestynyt sisämaahan.

Maailman suurimman pöllölajin huuhkajan tulevaisuus vaikuttaa Suomessa vaikealta. Se on arvioitu erittäin uhanalaiseksi. Huuhkajan levinneisyys on pienentynyt vuosikymmenessä noin 17 %, mikä on pitkäikäiselle lajille erittäin paljon. Eagle Owl *Bubo bubo* is decreasing and endangered in Finland. ARI KUUSELA

Laji ja uhanalaisuusluokka

Jääkuikka	<i>Gavia adamsii</i>
Merikotka	<i>Haliaeetus albicilla</i> (sisämaa talvi)
Niittysuohaukka	<i>Circus pygargus</i> CR
Tunturihaukka	<i>Falco rusticolus</i> CR
Heinäkurppa	<i>Gallinago media</i> CR
Lampiviklo	<i>Tringa stagnatilis</i> EN
Rantakurvi	<i>Xenus cinereus</i> CR
Leveäpyrstökihu	<i>Stercorarius pomarinus</i>
Tunturikihi	<i>Stercorarius longicaudus</i>
Isolokki	<i>Larus hyperboreus</i>
Pikkukajava	<i>Rissa tridactyla</i>
Pikkutiira	<i>Sterna albifrons</i> EN
Mustatiira	<i>Chlidonias niger</i> CR
Turkinkyhky	<i>Streptopelia decaocto</i> EN (talvi)
Turturikyhky	<i>Streptopelia turtur</i> CR
Tunturipöllö	<i>Bubo scandiacus</i> CR
Kuningaskalastaja	<i>Alcedo atthis</i> CR
Harjalintu	<i>Upupa epops</i>
Sitruunavästäräkki	<i>Motacilla citreola</i> EN
Virtavästäräkki	<i>Motacilla cinerea</i> VU
Koskikara	<i>Cinclus cinclus</i> VU (talvi)
Sinipyrstö	<i>Tarsiger cyanurus</i>
Kirjokerttu	<i>Sylvia nisoria</i> VU
Lapintiainen	<i>Poecile cinctus</i> NT

Vaarantuneeksi luokitellun varpuspöllön levinneisyys on pienentynyt 15 %. Pitkään runsastuneen varpuspöllön kanta romahti vuonna 2010, eikä se ole romahdukselta palautunut (Meller ym. 2019). Pohjois-Suomessa levinneisyys näyttäisi muutoskarttojen perusteella kuitenkin kasvaneen.

Lapinpöllö on luokiteltu elinvoimaiseksi. Sen esiintymisruutujen lukumäärä on kasvanut vertailujaksojen välillä vähintään 60 %. Lapinpöllö ei ole nimestään huolimatta mikään Lapin pöllö. Suosittelemme vertaamaan nykyesiintymistä kuvaavaa muutostkarttaa Muuttuva pesimälinnusto -kirjan (Väisänen ym. 1998) sivun 272 karttaan. Esiintymiskuva on kovin toisenlainen kuin reilu pari vuosikymmentä sitten.

Helmpöllö löytyy silmälläpidettävien listalta. Vertailun mukaan esiintymisruutujen lukumäärä on vähentynyt 13 %. Muutostkartan mukaan tilanne vaikuttaa hyvin samankaltaiselta eri puolilla Suomea. Petolintuseurannan mukaan helmpöllöjä oli vuosina 2007–2009 selvästi viime vuosia enemmän (Meller ym. 2019), minkä vuoksi odotin peninkulmaruutujen vertailusta suurempaa muutosta.

Tikat

Tikkojen joukossa on voittajia ja häviäjiä. Harmaapäätikka on pihabongauksessa (BirdLife Suomi 2020) noin kaksi ker-

taa runsaampi kuin vuosikymmen sitten. Runsastuminen heijastuu myös pesimäaikaiseen levinneisyyteen, joka on kasvanut 30 %. Laji leviää erityisesti koillista kohti.

Vaarantuneeksi arvioitu valkoselkätikka on tarkastelujaksolla runsastunut tikoista ja itse asiassa kaikista metsälintutarkastelussa mukana olevista lajeista eniten. Vertailujaksojen välillä sen levinneisyys on kaksinkertaistunut. Kasvua on tapahtunut erityisesti eteläisessä Suomessa. Muutoksen taustalla on syysvaelluksissa Venäjältä saatu täydennys, lajin pitkäaikainen suojelu sekä todennäköisesti myös ilmastonmuutos. Vielä kolmekymmentä vuotta sitten lajin uskottiin pian häviävän Suomesta.

Muutammat harrastajat ovat päivitelleet sitä, että nykyään näkee useammin valkoselkä- kuin pikkutikkoja. Elinvoimaiseksi luokitellun pikkutikan tilanne poikkeaa valitettavasti isoveljestään valkoselkätikasta. Pikkutikan levinneisyysalue on pienentynyt vertailujaksojen välillä peräti 30 %. Sen levinneisyysalue on pienentynyt koko maan tasolla tarkastelussa olevista lajeista kolmanneksi eniten! Useat alueet sisämaassa loistavat muutostkartassa punaisina. Pikkutikka on riippuvainen pienikokoisesta lehtipuulahopuusta. Pienikokoisia taloudellisesti vähäarvoisia lehtipuita, kuten tuomia, paatsamia, leppiä ja pajuja, joissa on paljon lahoainesta, on edellisen vuosikymmenen aikana kerätty

paitsi metsistä myös peltojen reunoilta yhä kiihtyvällä tahdilla bioenergiaksi.

Elinvoimaiseksi luokitellut pohjantikan pesimäkanta painottuu Pohjois-Suomeen. Reviirin määrästä kerätään yhteenvetotiedot Pohjois-Suomen ulkopuolelta. Vuotuisten reviirin määrä kasvoi 19 yhdistyksen aineistossa tasaisesti 2000-luvun alun sadasta reviiristä 334 reviiriin vuonna 2008, minkä jälkeen kanta on pudonnut alle 200 reviiriin. Levinneisyys on koko maan aineistossa pienentynyt 11 % ilman selkeää alueellista suuntausta.

Riekko ja kehrääjä

Vaarantuneen riekon levinneisyysalue ei näytä koko maan lukujen valossa juurikaan pienentyneen. Tämä on kuitenkin harhaa, sillä riekkohavaintoja on kirjattu Tiiraan jälkimmäisellä jaksolla Lapista selvästi aikaisempaa enemmän (ruutujen määrä kasvanut 27 %). Kirjaamisen taustalla lienee lajin harvinaistuminen ja uhanalaistuminen. Riekosta on tullut kirjaamisen arvoinen havainto aikaisempaa suuremmissa osassa maata. Lapin lintutieteellisen yhdistyksen alueen ulkopuolisissa Suomessa riekon esiintymisruutujen määrä on pienentynyt peräti 24 %. Muutostkartta osoittaa esiintymisalueen pienentyneen erityisesti lännessä. Riekkoreviirin yhteenvetotiedot kootaan valtaosasta yhdistyksiä (pohjoisrajana Pohjois-Karjala–Merenkurkku).

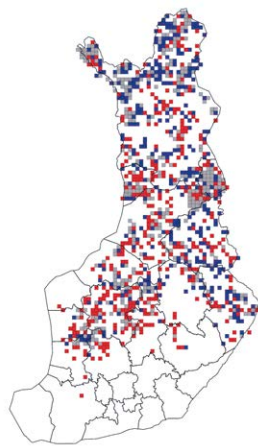
Taulukko 3. Uhanalaisten ja harvalukuisten lintulajien havaittujen yksilöiden kokonaismääriä Suomessa paikallisyhdistyksittäin (taulukko 1) vuonna 2019: CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä (Lehikoinen ym. 2019b). Pääosa havainnoista koskee pesimäajan ulkopuolella havaittuja yksilöitä. Yhteensä-sarake näyttää kunkin lajin yksilömäärien aritmeettisen summan ottamatta huomioon mahdollisia puuttuvia tietoja tai pyöristämissiä.

Table 3. Numbers of individuals of threatened and scarce bird species in the regions of local ornithological societies (Table 1) in 2019: CR = critically endangered, EN = endangered, VU = vulnerable, NT = near threatened. Talvi = winter.

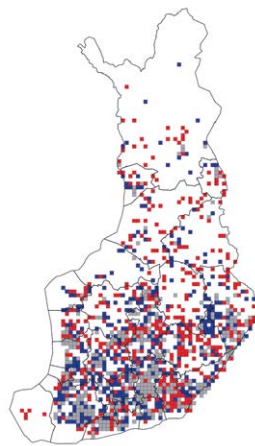
YHT.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
36	3	5	5	0	0	4	1	0	0	0	0	0	0	1	7	2	-	0	0	0	0	0	4	3	1	0	0	0	
334	-	-	-	24	0	-	8	4	21	31	4	140	-	45	-	-	0	15	10	1	3	8	2	-	1	0	12	5	
62	0	9	14	0	2	3	11	3	0	3	0	0	1	10	0	0	0	1	0	0	2	0	0	3	0	0	0	0	
20	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	0	1	4	0	0	10	0	
81	1	6	22	1	2	1	8	5	1	5	2	2	0	4	1	0	1	0	4	4	5	1	3	2	0	0	0	0	
68	1	5	7	0	0	0	9	15	0	1	0	1	0	6	0	1	0	0	0	0	11	1	1	6	2	0	1	0	
18	0	1	2	0	0	1	1	4	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	1	2	0	2	0	0	
119	3	7	15	0	0	23	14	4	1	0	0	1	0	11	10	3	1	0	7	0	5	1	5	7	0	0	0	1	
31	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	0	0	1	0	1	0	1	2	7	0	1	4	2	
47	0	10	3	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0	1	4	2	-	2	4	0	1	1	7	5	1	1	0	0	
51	2	10	16	0	0	4	1	1	0	0	0	1	0	2	0	0	-	0	4	0	1	1	2	1	2	2	1	0	
84	0	11	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	6	2	1	0	0	0	0	0	0	12	46	0	2	0	0	
103	0	6	7	0	2	1	33	11	7	7	1	2	0	7	3	0	0	8	1	0	2	0	3	2	0	0	0	0	
218	3	61	2	1	0	0	9	1	1	0	0	2	1	18	8	21	0	14	0	0	1	0	47	24	0	3	1	0	
37	3	3	5	1	0	0	6	3	0	0	0	3	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	3	2	1	2	0	
10	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	1	0	0	0	0	0	8	0	
121	1	26	33	11	6	10	7	5	1	1	1	2	1	8	0	0	0	1	1	0	4	0	0	0	0	0	1	1	0
112	5	16	5	2	4	5	6	1	2	1	2	4	1	4	4	1	0	2	6	10	7	3	5	5	7	0	4	0	
48	0	4	4	11	0	4	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	5	1	4	4	1	0	0	0	
94	0	16	21	0	0	3	1	1	2	1	0	4	1	18	1	1	0	2	4	2	1	2	0	7	1	3	0	2	
2 140	4	76	120	19	65	37	46	53	125	38	10	155	10	76	51	6	-	211	278	69	85	140	78	94	-	14	200	80	
44	0	2	0	18	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	1	1	3	0	0	5	0	0	5	5	
17	1	11	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
130	0	0	2	0	0	0	2	6	2	1	0	2	1	1	0	1	-	8	7	0	18	8	11	47	8	5	-	-	

Kuva 6. Muutoskartat. Tiettyjen metsälintulajien pesimäaikaisen esiintymisen muutos jaksosta 2007–2010 jaksoon 2016–2019 esitettynä 100 km² ruutuina. Harmaat ruudut = ei muutosta, punaiset ruudut = hävinnyt, siniset ruudut = saapunut.

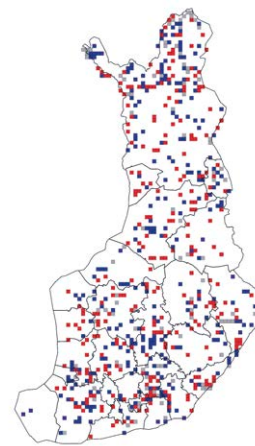
Fig. 6. Distribution change maps. Change of the appearance of some fairly rare forest birds during breeding season between periods 2007–2010 and 2016–2019 in 100 km² squares. Grey = no change, red = vanished, blue = arrived.

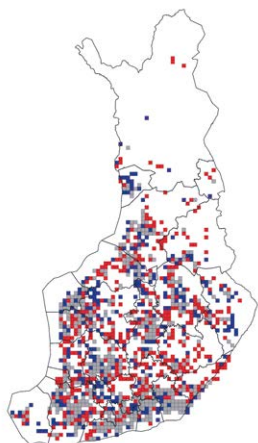
Riekkokolibri *Lagopus lagopus*

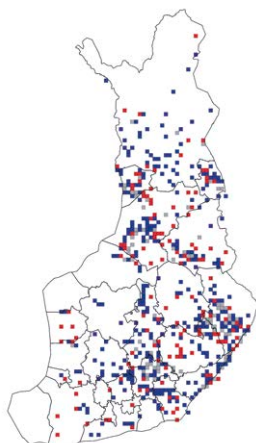
Hiihiraukka *Buteo buteo*

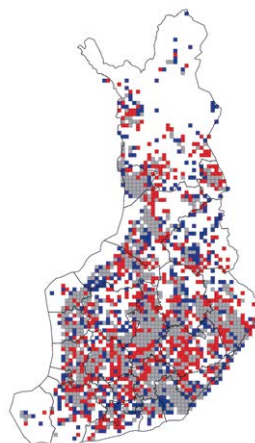
Ampuhaukka *Falco columbarius*

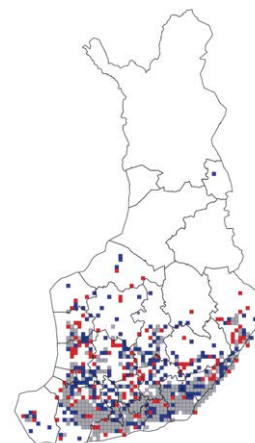
Huuhkaja *Bubo bubo*

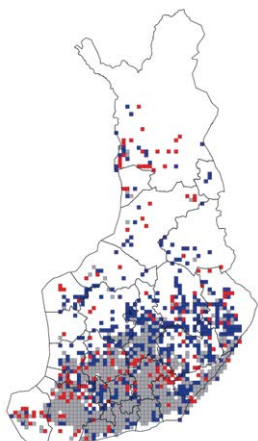
Lapinpöllö *Strix nebulosa*

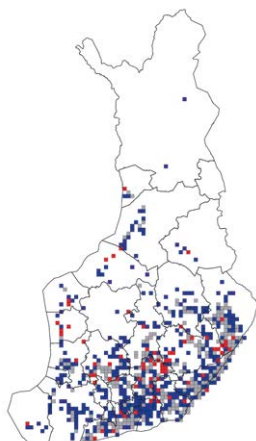
Helmipöllö *Aegolius funereus*

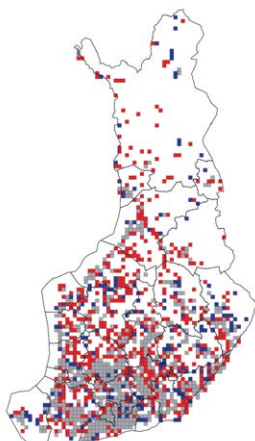
Kehrääjä *Caprimulgus europaeus*

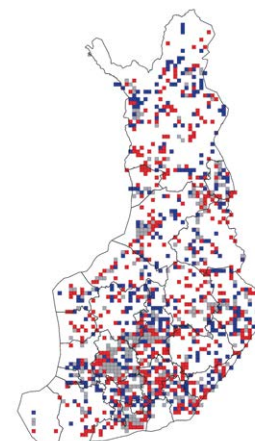
Harmaapäätikka *Picus canus*

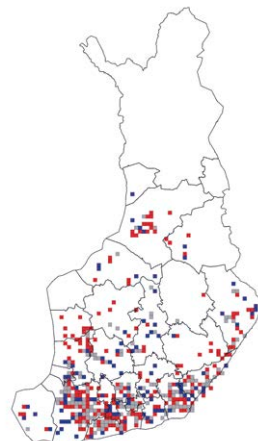
Valkoselkätikka *Denrocopos leucotos*

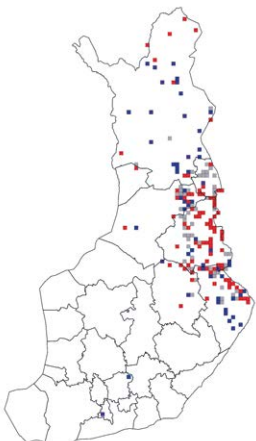
Pikkutikka *Dendrocopos minor*

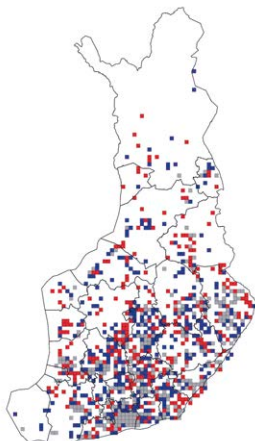
Pohjantikka *Picoides tridactylus*

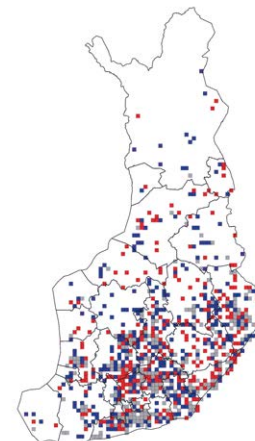
Kangaskiuru *Lullula arborea*

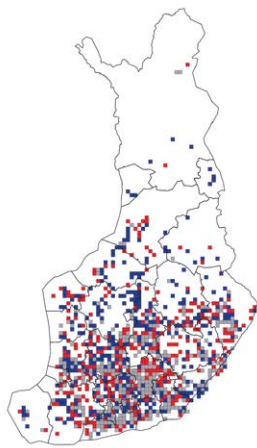
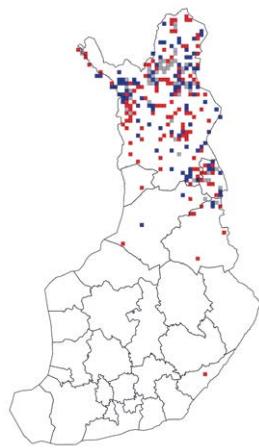
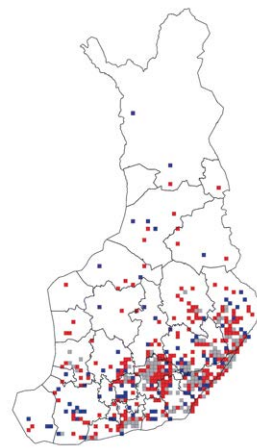
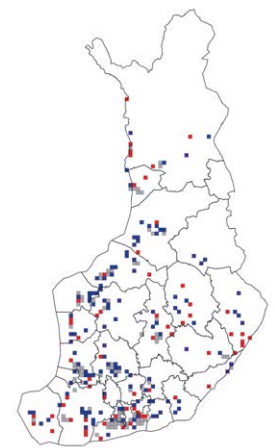
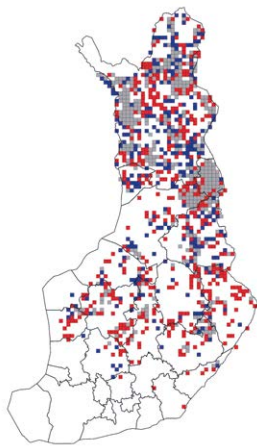
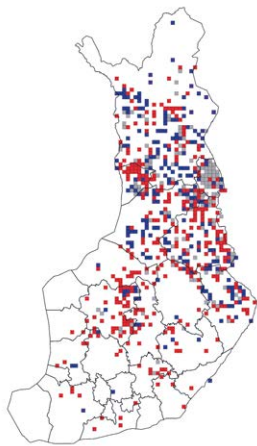
Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus*

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*

Pikkusieppo *Ficedula parva*

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*Lapintiaainen *Poecile cinctus*Kukankeittäjä *Oriolus oriolus*Pähkinähakki *Nucifraga caryocatactes*Kuukkeli *Perisoreus infaustus*Pohjansirkku *Emberiza rustica*

Näiden 21 yhdistyksen riekkoreviirimäärä on samassa ruutuvertailuajassa laskenut 26 %. Edellisen 15 vuoden suurimmat reviirimäärät olivat vertailukausien välissä vuosina 2011–2014, mistä seurantayhdistysten reviirimäärä on peräti puolittunut.

Lintuharrastajien kesken on toisinaan näkynyt huolta levinneisyydeltään eteläisen kehrääjän tulevaisuudesta, vaikka yhteenvetojen mukaan reviirimäärä on kasvanut (Lehtiniemi 2018). Myös esiintymisaluevertailun perusteella kehrääjällä näyttäisi menevän hyvin, sillä ruutujen määrä on kasvanut 16 %.

Taulukko 4. Tiettyjen harvalukuisten metsälintulajien pesimäaikaisen esiintymisen muutos jaksojen 2007–2010 ja 2016–2019 välillä kuvattuna 100 km² ruutujen avulla. Kunkin ruudun arvo (vakaa, hävinnyt, saapunut) on saatu vertaamalla sitä, onko ruudulta havaintoja paikallisista linnuista pesimäaikaista esiintymistä ilmentävään aikaan (kuukaudet). Osalta levinneisyydeltään pohjoisia lajeja on laskettu erikseen muutos ilman Lapin lintutieteellisen yhdistyksen aluetta ja haarahaukalta paikallisten lintujen lisäksi myös vertailu, jossa ovat mukana kaikki tilat (paikalliset, muuttavat, ilman tila-merkintää kirjatut).

Table 4. Change in the breeding distribution (2007–2010 vs. 2016–2019) of several forest breeding bird species in Finland estimated by birdwatcher's observations during breeding season in 100 km² squares. Observations of migrating individuals are excluded.

Laji Species	Ei muutosta No change	Hävinnyt Disappeared	Saapunut Arrived	Muutos % Change %	Kausi (kk) Months
Riekko <i>Lagopus lagopus</i>	348	382	338	-6	2–12
Riekko (ei LLY)	206	279	163	-24	2–12
Mehiläishaukka <i>Pernis apivorus</i>	306	405	367	-5	6–7
Haarahaukka <i>Milvus migrans</i>	16	35	62	53	6–7
Haarahaukka (kaikki)	49	71	139	57	6–7
Sinisuohaukka <i>Circus cyaneus</i>	92	363	179	-40	6–7
Hiirihaukka <i>Buteo buteo</i>	381	420	364	-7	6–7
Ampuhaukka <i>Falco columbarius</i>	98	268	274	2	6–7
Huuhkaja <i>Bubo bubo</i>	484	435	278	-17	3–7
Varpuspöllö <i>Glaucidium passerinum</i>	193	328	250	-15	4–7
Lapinpöllö <i>Strix nebulosa</i>	28	84	154	63	5–7
Lapinpöllö (pitkä)	86	138	328	85	3–7
Helmpöllö <i>Aegolius funereus</i>	882	601	408	-13	3–7
Kehräjä <i>Caprimulgus europaeus</i>	358	132	212	16	6
Harmaapäätikka <i>Picus canus</i>	631	173	412	30	4–7
Valkoselkätikka <i>Dendrocopos leucotos</i>	241	74	387	99	3–7
Pikkutikka <i>Dendrocopos minor</i>	585	519	188	-30	4–7
Pohjantikka <i>Picoides tridactylus</i>	322	470	379	-11	4–7
Kangaskiuru <i>Lullula arborea</i>	166	196	102	-26	5–7
Sinipyrstö <i>Tarsiger cyanurus</i>	58	87	55	-22	6–7
Idänuunilintu <i>Phylloscopus trochiloides</i>	288	291	329	7	6
Pikkusieppo <i>Ficedula parva</i>	255	265	305	8	6–7
Pyrstötiainen <i>Aegithalos caudatus</i>	332	294	340	7	5–7
Lapintiaainen <i>Poecile cinctus</i>	54	123	101	-12	5–7
Lapintiaainen (ei LLY)	7	18	9	-36	5–7
Kukankeittäjä <i>Oriolus oriolus</i>	129	233	93	-39	6–7
Kuukkeli <i>Perisoreus infaustus</i>	403	442	266	-21	2–12
Kuukkeli (ei LLY)	179	276	119	-35	2–12
Kuukkeli (LLY)	284	166	147	-4	2–12
Pähkinähakki <i>Nucifraga caryocatactes</i>	82	63	124	42	4–6
Pohjansirkku <i>Emberiza rustica</i>	134	340	215	-26	6–7
Pohjansirkku (ei LLY)	94	274	124	-41	6–7
Pikkusirkku <i>Emberiza pusilla</i>	35	68	55	-13	6–7

Varpuslinnut

Silmälläpidettävän kangaskiurun reviirimäärä kasvoi 2000-luvun alkuvuosina yli kaksinkertaiseksi, mutta romahti vuoden 2008 maksimin, 568 reviiriin, jälkeen muutamassa vuodessa noin puoleen (kuva 7). Viime vuosina kanta on hiljalleen kasvanut, mutta levinneisyysruutujenkin määrän (-26 %) mukaan ollaan vielä kaukana vuosikymmenen takaisesta huipusta. Kangaskiurukannan romahduksen taustalla olivat talvehtimisasioiden kylmät talvet.

Sinipyrstön esiintymisruutujen lukumäärä on vähentynyt peräti 22 % jaksojen välillä. Muutoskartassa on silmiinpistävää lajin

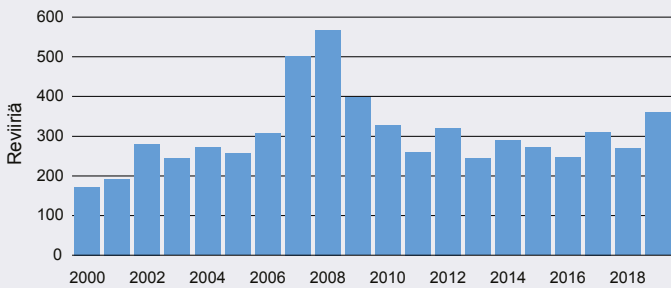
häviäminen noin 25:ltä itärajan tuntumassa olevalta ruudulta Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa. On ilmeistä, että lajia on etsitty laajemmin raja-alueilta ensimmäisen vertailujakson aikana. Esiintymisalue ei siis todennäköisesti ole muuttunut yhtä rajusti kuin lukujen perusteella näyttäisi. Myös tiedossa olevien reviirien määrä on puolittunut huippuvuosista 2009 ja 2010.

Idänuunilinnun esiintymisalue on hieinan kasvanut vertailujaksojen välillä. Reviirien vuosittainen määrä vaihtelee kuitenkin paljon. Ennen kuin laji pudotettiin pois yhteenvetolistalta vuonna 2017, vaihtelivat vuotuisen reviirien määrät vuosina

2010–2016 välillä 357 ja 1 068 ilman selvää suuntaa.

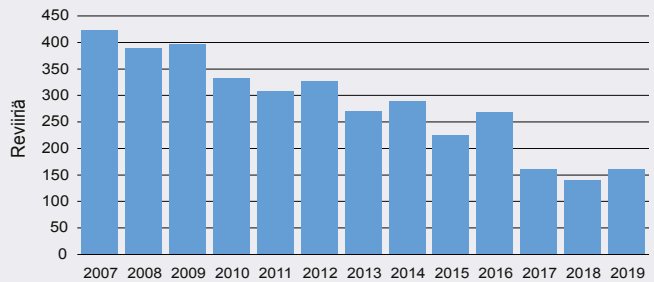
Pikkusiepon peninkulmaruutujen lukumäärä kasvoi samaan tapaan kuin idänuunilinnulla. Pikkusiepolla vuosittainen esiintyminen ei poukkoile yhtä paljon kuin idänuunilinnulla: välillä 2010–2016 reviirimäärä vaihteli välillä 490–761.

Myös pyrstötiaisen pesimäaikainen levinneisyys on jonkin verran kasvanut. Muutoskartan mukaan on pientä viitettä siitä, että levinneisyysalue laajeni kohti pohjoista. Talven kylmyys rajoittaa pyrstötiaisen kaltaisen pienen linnun leviämistä. Toisaalta selviämistä voi edesauttaa lajin

Kuva 7. Kangaskiurureviirien lukumäärä Suomessa 2000–2019.

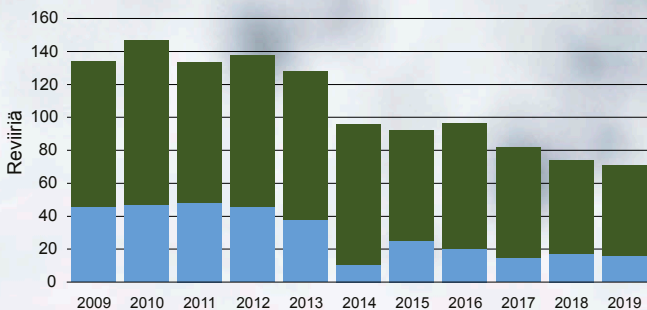
Fig. 7. Number of Woodlark *Lullula arborea* territories in Finland 2000–2019.

Kuva 8. Kukankeittäjäreviirien lukumäärä Suomessa 2007–2019.

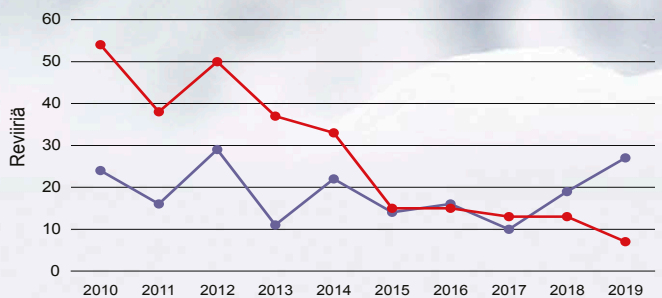
Fig. 8. Number of Golden Oriole *Oriolus oriolus* territories in Finland 2007–2019.

Etelä-Suomen viimeisten salomaiden kuukelien elon turvaaminen vaikutti metsä- ja luonnonsuojelutoimijoiden yhteiseltä tavoitteelta 2000-luvun alussa. Hyvistä tavoitteista huolimatta keskisen ja eteläisen Suomen kuukelikanta on edelleen vähentynyt. Alignment of forestry and Siberian Jay *Perisoreus infaustus* survival has not succeeded in the southern half of Finland. JORMA LUHTA

Kuva 9. Kuukelireviirit kahdeksan päälevinneisyysalueen ulkopuolisen yhdistyksen alueilla 2009–2019. Suupohjan Lintutieteellisen Yhdistyksen alueen, jolla toteutettiin jakson alkupuolella vielä kuukelien erikoistutkimusta, reviirit (sininen) on eritelty muista yhdistyksistä (vihreä). Suupohjan alueella tiedossa olevien kuukelireviirien määrä on vähentynyt noin 65 % ja muualla noin 35 %.

Fig. 9. Number of Siberian Jay *Perisoreus infaustus* territories in Central Finland (the area where species is rare and appearance local) in 2009–2019. Blue refers to society 15 (table 1), where the Siberian Jay was studied in a special project in the beginning of the period.

Kuva 10. Pohjansirkun reviirimäärät Itä-Suomessa (violetti) sekä Etelä-, Länsi- ja Keski-Suomessa (punainen) 2010–2019.

Fig. 10. Number of Rustic bunting *Emberiza rustica* territories in Eastern Finland (lilac) and in the southern, western and central Finland (red) 2010–2019.

yleistyminen talviruokinoilla niiden monipuolisemman ja myös pieninokkaisia lajeja suosivan tarjonnan vuoksi.

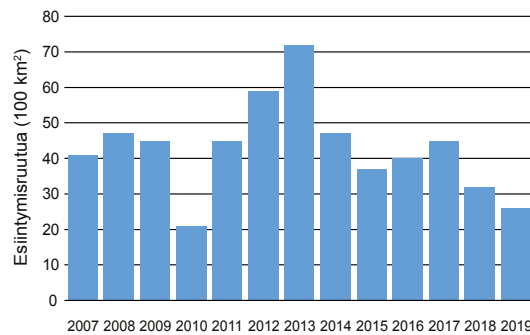
Silmälläpidettäväksi arvioitun lapintiaisen peninkulmaruutujen lukumäärä väheni vertailujaksojen välillä 12 %. Muutoskarttojen mukaan laji on hävinnyt monilta ruuduilta varsinkin esiintymisalueen länsi- ja eteläosissa.

Erittäin uhanalainen kuhankeittäjä tuo koko vertailujoukon ikävimmän viestin. Peninkulmaruutujen lukumäärä on koko maan tasolla vähentynyt 39 %. Samassa ajassa yhdistysten tiedossa olevien reviirien lukumäärä on laskenut 53 % (kuva 8). Kaaviossa näkyvä vuoden 2016 hyppäys on Etelä-Savon erityisselvityksen aiheuttama: vuoden 2016 reviereistä peräti 43 % oli Etelä-Savossa, kun muina tarkastelukauden vuosina osuus on ollut keskimäärin 13 %.

Silmälläpidettäväksi arvioitun kuukkelin esiintymisruutujen lukumäärä ei ole vertailujaksojen välillä suuresti muuttunut koko maan tasolla (–4 %), mutta päälevineisyysalueen Lapin lintutieteellisen yhdistyksen alueen ulkopuolisessa Suomessa on: esiintymisruutujen lukumäärä on laskenut 35 %. Päälevineisyysalueen ulkopuolella kuukkelilla menee erittäin huonosti. Kahdeksan keskisen Suomen yhdistyksen, joiden alueella kuukkelireviirejä on 2010 luvulla ollut, reviirien määrä on laskenut noin 45 % vain kymmenessä vuodessa. Vuosi 2019 oli seurantajakson heikoin (kuva 9). Vuoden 2010 tienoilla vaikutti siltä, että metsätalous halusi ottaa kuukkelin hädän tosissaan: oli useita paikallisia kuukkelihankkeita ja METSO-yhteistoimintaverkostohanke, joka tuotti ohjeen kuukkelin hyvinvoinnin ja metsätalouden yhteensovittamisesta. Hävisivätkö niiden ohjeet ja opit rahoituksen loputtua?

Pähkinähakki on pesimäaikaan huo- maamaton, mutta myöhemmin kesällä ruokailulentojen ansiosta varsin helposti havaittava laji, jonka pesimäkanta tunnetaan huonosti. Sen pesimäaikaisten peninkulmaruutujen määrä on kasvanut reilu 40 % vertailujaksojen välillä, joten hakilla ei näytä olevan huolta huomisesta.

Pohjansirkun peninkulmaruutujen lukumäärä on laskenut koko maassa 26 %, mutta Lapin lintutieteellisen yhdistyksen ulkopuolisessa Suomessa peräti 41 %. Olen pohtinut pohjansirkkua harvalukuiset lajit -katsauksissa aiemminkin (Lehtiniemi 2017, 2019). Maailmanlaajuisesti vaaran- tuneeksi arvioitu laji on Suomessa arvioitu vain silmälläpidettäväksi, vaikka siitä on tullut suuressa osassa maata harvinainen. Taustalla on linjalaskenta-aineiston mukai- nen lähes vakaa kanta lajin päälevinei-

Kuva 11. Pikkusirkun vuosivaihtelu kesä–heinäkuun esiintymisruutujen (100 km²) perusteella 2007–2019. Aineistosta on poistettu pesimälevineisyysalueen ulkopuoliset eteläisen Suomen satunnaishavainnot.

Fig. 11. Yearly sum of 100 km² squares where Little Buntings *Emberiza pusilla* have been observed during breeding time 2007–2019.

syysalueella Pohjois-Suomessa, jossa pesii valtaosa pareista. Päälevineisyysalueen ulkopuolisten seurantayhdistysten (22 yhdistystä) reviirien yhteisumma (34 reviiriä) ei ollut vuonna 2019 kaikkien aikojen huonoin, vaikka valtaosassa maata vuosi oli huonoin. Yhteensä 34 reviiristä 25 oli Pohjois-Karjalan Yhdistyksen alueella. Muualla Etelä-, Keski- ja Itä-Suomessa todettiin siis vain yhdeksän reviiriä. Vuodesta 2010 alkaen pohjansirkun reviirimäärät ovat vähentyneet eteläisen, läntisen ja keski- Suomen alueella noin 75 % (kuva 10).

Pikkusirkun peninkulmaruutujen määrä on vähentynyt vertailukausien välillä reilu 10 %. Lajin esiintyminen näyttäisi olevan laskussa myös vuotuisten pesimäaikaisten esiintymisruutujen lukumäärän mukaan (kuva 11).

Kiitokset

Aluevastaavien ja muiden paikallisia aineistoja koostaneiden (ks. taulukko 1) panos on korvaamaton havaintojen tulkinnaissa ja kokonaissummien laskemisessa. Ilman teitä tämä katsaus ei synny. Kiitos kuuluu myös kaikille Tiiran yhdistyskäyttäjille, jotka huolehtivat havaintoaineiston laadusta, sekä kaikille harrastajille, jotka toimittavat havaintonsa yhdistyksen ja sitä kautta tämän katsauksen käyttöön.

Kirjallisuus

- BirdLife Suomi 2020: Pihabongauksen tuloksia. Lajien runsaustrendit. <https://www.birdlife.fi/tapahtumat/pihabongaus/tuloksia/lajien-runsaustrendit/> [viitattu 1.3.2020].
- Honkala, J., Björklund, H. & Saurola, P. 2010: Petolintuvuosi 2009 – monien ennätysten vuosi. – *Linnut vuosikirja* 2009: 78–89.
- Huntley, B., Green, R. E., Collingham, Y. C. & Willis, S. G. 2007: A climatic atlas of European breeding birds. – Lynx Edicions, Barcelona.
- Lehikoinen, A., Below, A., Jukarainen, A., Laaksonen, T., Lehtiniemi, T., Mikkola-Roos, M., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rusanen, P., Sirkkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. 2019a: Suomen lintujen pesimäkantojen koot. – *Linnut vuosikirja* 2018: 38–45.
- Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. 2019b: *Linnut*. – Teoksessa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.), Suomen lajin uhanalaisuus – Punainen kirja 2019: 263–312. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

- Lehtiniemi, T. 2019: Harvalukuiset lintulajit Suomessa 2017–2018. – *Linnut-vuosikirja* 2018: 26–37.
- Lehtiniemi, T. 2018: Uhanalaiset ja harvalukuiset lintulajit Suomessa 2016. – *Linnut-vuosikirja* 2017: 80–91.
- Lehtiniemi, T. 2017: Uhanalaiset ja harvalukuiset lintulajit Suomessa 2015. – *Linnut-vuosikirja* 2016: 68–77.
- Lehtiniemi, T. 2016: Uhanalaiset ja harvalukuiset lintulajit Suomessa 2014. – *Linnut-vuosikirja* 2015: 30–39.
- Lehtiniemi, T. 2015: Uhanalaiset ja harvalukuiset lintulajit Suomessa 2013. – *Linnut-vuosikirja* 2014: 32–41.
- Meller, K., Björklund, H., Saurola, P. & Valkama, J., 2019: Kuuma kesä suosi haukkoja – myyräkatot masensi pöllöjä. – *Linnut vuosikirja* 2018: 80–95.
- Sammalkorpi, I. 1979: Vuoden 1976 faunistinen raportti. – *Lintumies* 14: 22–30.
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi> [viitattu 15.2.2020]. ISBN 978-952-10-6918-5.
- Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otava, Helsinki, 567s.

Summary: The occurrence of some threatened and fairly rare bird species in Finland in 2019

■ The total number of territories or individuals of some threatened or rare breeding birds, rare transient migrants and wintering species have been summarised in the regions of local ornithological societies in 2019 (Tables 2 and 3, for regions see Table 1 and map). The basis of the report are regional bird experts, who combine and remove double sightings and make yearly estimates of the observation data. The report summarises also distribution trends of 26 rare forest breeding bird species since 2007. Most decreased species are Golden Oriole *Oriolus oriolus*, Hen Harrier *Circus cyaneus* and Lesser-spotted Woodpecker *Dryobates minor*. Most increased species are White-backed Woodpecker *Dendrocopos leucotos*, Great Grey Owl *Strix nebulosa* and Nutcracker *Nucifraga caryocactes*.

Viittaamisohe To be cited

- Lehtiniemi, T. 2020: Harvalukuiset lintulajit Suomessa 2019. – *Linnut-vuosikirja* 2019: 94–105.
- Lehtiniemi, T. 2020: The occurrence of some threatened and fairly rare bird species in Finland in 2019. – *Linnut-vuosikirja* 2019: 94–105 (in Finnish with English summary).